

ANNALES ZBORNÍK
MUSEI SLOVENSKEHO
NATIONALIS NÁRODNÉHO
SLOVACI MÚZEA

ROČNÍK CXIV

ARCHEOLOGIA 30

BRATISLAVA 2020

**ZBORNÍK SLOVENSKEHO NÁRODNÉHO MÚZEA
ANNALES MUSEI NATIONALIS SLOVACI**

**ROČNÍK / VOLUME CXIV
ARCHEOLÓGIA 30**

Recenzovaná publikácia / Peer-Reviewed publication
Vychádza raz ročne / Published once a year

Predseda redakčnej rady / Head of Editorial Board:

PhDr. Juraj Bartík, PhD. (SNM-Archeologické múzeum, Bratislava)

Redakčná rada / Editorial Board:

Doc. PhDr. Gertrúda Březinová, CSc. (Archeologický ústav SAV, Nitra)
Mgr. Radoslav Čambal, PhD., Bratislava (SNM-Archeologické múzeum, Bratislava)
PhDr. Beáta Egyházy-Jurovská (nezávislý bádateľ, Senec)
PhDr. Zdeněk Farkaš, PhD. (SNM-Archeologické múzeum, Bratislava)
Mgr. David Parma, Ph.D. (Ústav archeologickej památkovej péče Brno, Brno)
Doc. PhDr. Matej Ruttkay, CSc. (Archeologický ústav SAV, Nitra)
Prof. PhDr. Stanislav Stuchlík, CSc. (Slezská univerzita v Opavě, Opava)
Dr. Eric Vrba, (nezávislý bádateľ, Boston)

Zostavovateľ / Edited by: Mgr. Martin Hanuš, PhD. a PhDr. Vladimír Turčan

Grafický návrh / Graphic design: Mgr. Martin Hanuš, PhD.

Redakcia / Editorial office: Slovenské národné múzeum-Archeologické múzeum,
Žižkova 12, P.O.Box 13, SK-810 06 Bratislava, archeologia.editor@snm.sk

Grafika / Graphic Layout: Erika Mészárosová

Preklad do cudzích jazykov / Translations: REELS, s. r. o., Stephanie Staffen a autori

Príspevky sú indexované a evidované v databáze Scopus (Elsevier) /
Articles are indexed and catalogued in the Scopus database (Elsevier)

Dátum vydania / Date of issue: máj 2020

Publikované príspevky a pokyny pre autorov sú dostupné na /
Published articles and guidelines for authors are available at: <http://archeologickemuzeum.sk>

Termín odovzdania príspevkov / Deadline for paper submission: 31.5.

Za znenie a obsah príspevkov zodpovedajú autori / Authors are responsible for their contributions

Vydavateľ a distribútor / Publisher and distributor:

Slovenské národné múzeum-Archeologické múzeum, IČO 00164721

Tlač / Print: Ultraprint, Bratislava

Náklad / Numbers of the copies: 300 kusov

© Slovenské Národné Múzeum-Archeologické múzeum /
Slovak National Museum-Archaeological Museum 2020

ISBN 978 – 80 – 8060 – 492 – 9

ISSN 1336-6637

OBSAH / INHALT

ŠTÚDIE / STUDIEN

ZDENĚK FARKAŠ

- Eneolitická výšinná osada v Brezovej pod Bradlom a medená industria z okolia Prašníka ... 5
Die äneolithische Höhensiedlung aus Brezová pod Bradlom und Kupferindustrie
von der Umgebung von Prašník. 31

ZDENĚK FARKAŠ

- Ojedinelé nálezy medenej industrie z priesmyku pri Bukovej. 35
Einzelfunde von Kupferindustrie vom Bergpass bei Buková. 49

DAVID VÍCH

- Eneolitické měděné sekery z pomezí východních Čech a severozápadní Moravy 51
Äneolithische Kupferbeile von der Scheide Ostböhmens und Nordwestmährens 58

VLADIMÍR MITÁŠ – JÁN RAJTÁR – JÁN TIRPÁK

- Kovové dýky z Cífera a okolité osídlenie v stupňoch BA2 – BB1 61
Metal daggers from Cífer and the surrounding settlement in stages BA2 – BB1 79

JURAJ BARTÍK – TIBOR LIESKOVSKÝ

- Starý Plášť pri Plaveckom Mikuláši. K poznaniu hradísk z mladšej a neskorej
doby bronzovej v Malých Karpatoch. 81
Starý plášť near Plavecký Mikuláš. A paper on discovering hillforts from the later
and late Bronze Age in the Lesser Carpathians 111

JAKUB GODIŠ – JÁN HARUŠŤIAK

- Pohrebisko mohylovej kultúry v Šamoríne, časti Šámot 119
Burial Ground of Tumulus culture in Šamorín-Šámot 161

ANITA KOZUBOVÁ – PAVEL FOJTÍK

- Das späthallstattzeitliche Siedlungsobjekt 511/2019 von Kralice na Hané (Bez. Prostějov)
in Mittelmähren. Ein Beitrag zur Drehscheibenkeramik der Verkerzug-Kultur. 167
Neskorohalštatský sídliskový objekt 511/2019 z Kralic na Hané (okres Prostějov)
na strednej Morave. Príspevok ku keramike vekerzugskej kultúry vyrobenej na kruhu ... 202

RADOSLAV ČAMBAL – ERIKA MAKAROVÁ

- Hallstatt hoards from the Molpír hill-fort in Smolenice. 205
Halštatské depoty z hradiska Molpír v Smoleniciach 225

RADOSLAV ČAMBAL

- Variant des spätlatènezeitlichen Gürtelhakens vom Typ Voigt A aus Buková
in den Kleinen Karpaten 231
Variant neskoroatlánskej opaskovej zápony typu Voigt A z Bukovej v Malých Karpatoch .. 243

PÉTER KOVÁCS – KLÁRA KUZMOVÁ

- Rímsky oltár s palimpsestom z Iže. 245
Römischer Altar mit Palimpsest aus Iža 250

IGOR BAZOVSKÝ – HANA MAJEROVÁ – DANA SZABOOVÁ – DARINA ARENDT

- Zaumzeug mit Zügelketten aus Borinka, Kreis Malacky (SW Slowakei) 251
Zubadlo s reťazami z Borinky (JZ Slovensko) 271

KATARÍNA HLADÍKOVÁ	
New Finds of “longobard” Brooches from the Late Migration Period in Southern Záhorie Region	273
Nové nálezy „longobardských“ spôn z mladšej fázy sťahovania národov z južného Záhoria.	286
VLADIMÍR TURČAN	
Slovanské sídliskové objekty v Moste pri Bratislave	287
Slav Settlement sites in Most pri Bratislave	319
ALENA ŠEFČÁKOVÁ	
Archeozoologické nálezy zo slovanských objektov v Moste pri Bratislave (okr. Senec, 8. – 9. stor.)	321
Zooarchaeological Finds from Slav sites in Most pri Bratislave (Senec district, 8th – 9th centuries)	330
KAMIL ŠVAŇA – JÁN RÁKOŠ – PATRIK FEČO	
Nálezy z neskorostredovekého objektu na hrade Markušovce.	333
Finds from the Late Medieval pit at Castle Markušovce.	345
KOLOKVIUM – VLADIMÍR TURČAN	
Osemnásťte kolokvium k otázkam rímsko-germánskej archeológie	347
Achzehntes Kolloquium zu den Fragen der römisch-germanischen Archäologie	348
PAVOL JELÍNEK – GERHARD PASTIRČÁK – MICHAELA DÖRNHÖFEROVÁ – – RADOSLAV BEŇUŠ	
Germánsky hrob z Bratislavy-Záhorskej Bystrice	349
Germanisches Grab aus Bratislava-Záhorská Bystrica	357
ANDREJ ŠABOV	
Staršie nepublikované nálezy z doby rímskej z Trnavskej tabule	359
Ältere unpublizierte Funde aus der römischen Kaiserzeit von der Trnava Tafel.	384

RECENZIE / REZENSIONEN

P. JELÍNEK: JOZEF VLADÁR – EGON WIEDERMANN: The World behind the World. Intercultural Processes on the Prehistory of European Civilization. Peter Lang, Berlin 2020.	389

GERMÁNSKY HROB Z BRATISLAVY-ZÁHORSKEJ BYSTRICE¹PAVOL JELÍNEK – GERHARD PASTIRČÁK –
MICHAELA DÖRNHÖFEROVÁ – RADOSLAV BEŇUŠ**Keywords:** Roman period, Germanic tribes, cremation burial, urn with an opening**Abstract:** *Germanic grave from Bratislava - Záhorská Bystrica.* This article informs of a cremation burial examined during development-led excavation. A clay urn was placed sideways by a stone wreath. Animal bones were scattered around it. Burnt bones and fragments of a shell were found in the redeposited contents of the urn. At the bottom of the vessel there was a hole, pierced with a bladed tool before being fired. It might be a ritual practice, rare on the territory of Slovakia. The burial site can be dated based on the shape of the urn to the 2nd century, or B2 to B2/C1. I

Úvod

Lokalita je situovaná v južnej časti katastra bratislavskej mestskej časti Záhorská Bystrica v polohe Krče. Pôvodne poľnohospodárska pôda je okolitou výstavbou postupne včleňovaná do zastavaného intravilánu obce (obr. 1). Leží na ľavom brehu Vápenického potoka, v blízkosti dominantnej polohy Dievčí hrádkov, vzdialenej cca 300m juhovýchodným smerom. Nadmorská výška v mieste výstavby sa pohybuje od 172 – 173 m n. m. Hrob bol preskúmaný počas predstihového záchranného výskumu vyvolaného výstavbou bytového domu. Výskumom SNM-Archeologického múzea bolo zistené osídlenie z eneolitu, staršej doby železnej, doby rímskej a včasného stredoveku (*Jelínek v tlači*). Niekoľko metrov od hrobu bol preskúmaný aj plytký objekt, v ktorom boli identifikované črepy z eneolitu a doby laténskej a doby rímskej. Iné objekty z doby rímskej sa na pomerne rozsiahlej ploche výskumu (3770 m) nenachádzali. Nálezy sú uložené v SNM-Archeologickom múzeu.

Opis nálezových okolností

Hrob (objekt č. 41) bol rozpoznávaný v nadložnej vrstve (obr. 2). Išlo o kamenný „veniec“, pozostávajúci prevažne z lomových kameňov. Vedľa

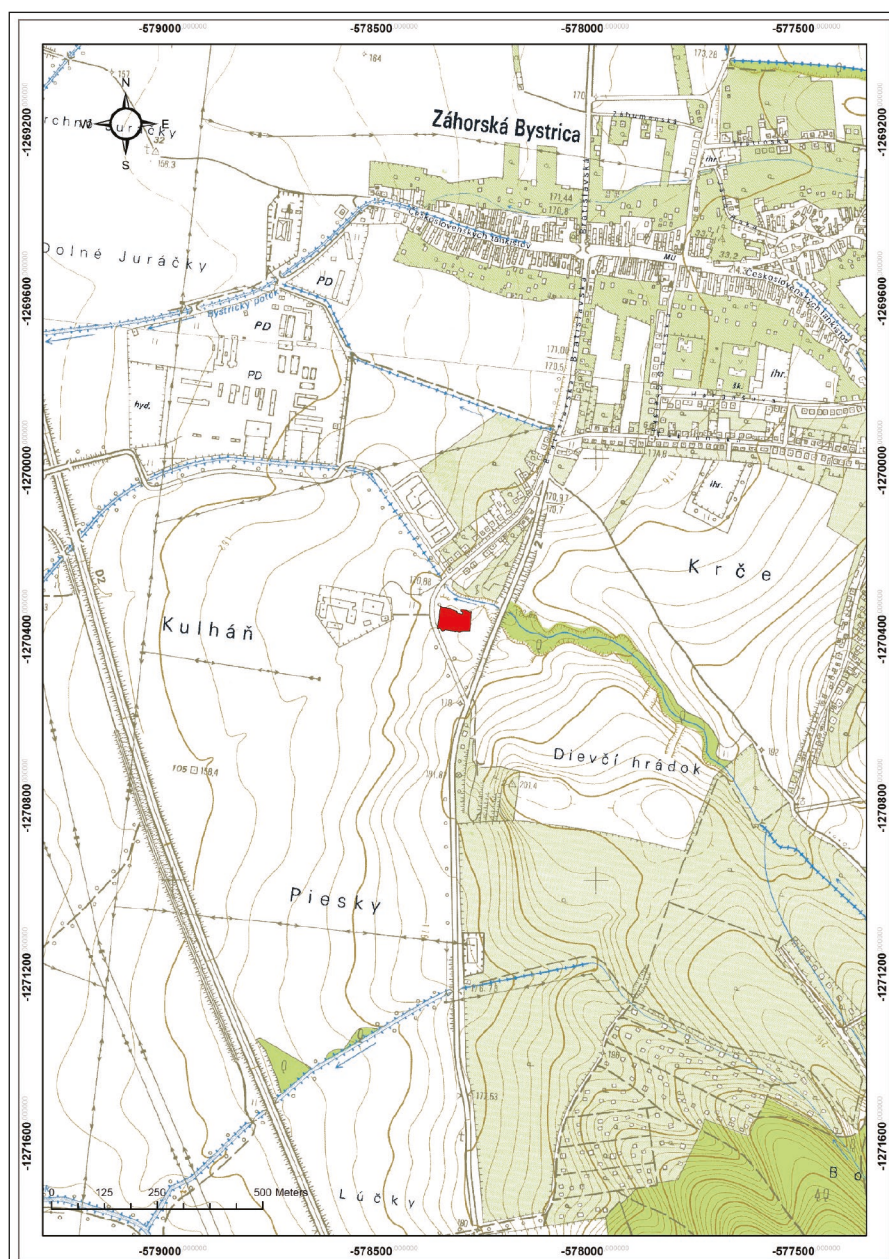
neho bola z južnej strany nabok položená nádoba, smerujúca ústím dovnútra venca, čiastočne roztláčená tlakom zeminy. Nálezovú situáciu dopĺňali roztrúsené zvieracie kosti, zistené aj pod nádobou. Okraje objektu nebolo možné rozpoznať. Spodná úroveň situácie bola 15 cm od zachytenia objektu.

Zemina odoberaná z kamenného venca aj obsah nádoby boli preplavené vo flotačnom tanku. Ťažký zvyšok (tzv. heavy residue) z oboch vzoriek sa ďalej preplavoval metódou wash over a boli z nich separované drobné nálezy. Z obsahu kamenného venca boli získané fragmenty zvieracích kostí, z obsahu nádoby bolo vyseparovaných niekoľko drobných kúskov spálených kostí a časť prepálenej lastúry. Pri exkavácii neboli v obsahu nádoby spozorované žiadne kremačné zvyšky. Nádobu je tak bezpečne možné interpretovať ako urnu.

Opis urny (obr. 3a-d)

Vysoká vázovitá nádoba s dvomi uchami pripojenými na pleciah a pod okrajom ústia, z ktorých sa zachovalo jedno. Povrch je drsný hnedo-sivej farby. Vyhotovená bola z hliny s prímiesou ostriva väčším ako 1 mm, čo ju zaraďuje medzi hrubý „kuchynský“ riad (*Varsik 2011, 47, 49*). Pred vypálením bol do hliny na dne prerazený otvor (obr. 4), pravdepodobne nožom alebo

¹ Táto práca bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV 15 0491.

Obr. 1. Bratislava-Záhorská Bystrica. Zobrazenie lokality na mape 1:10 000.

Abb. 1. Bratislava-Záhorská Bystrica. Darstellung der Fundstelle auf der Karte 1:10 000.

iným ostrým nástrojom. Telo nádoby bolo v hornej časti z dvoch strán stlačené. Rozmery: výška 28,5 cm, \varnothing dna 12 cm, priemer výdute 26,5 cm, \varnothing ústia 15 cm (13 cm v línii stlačenia).

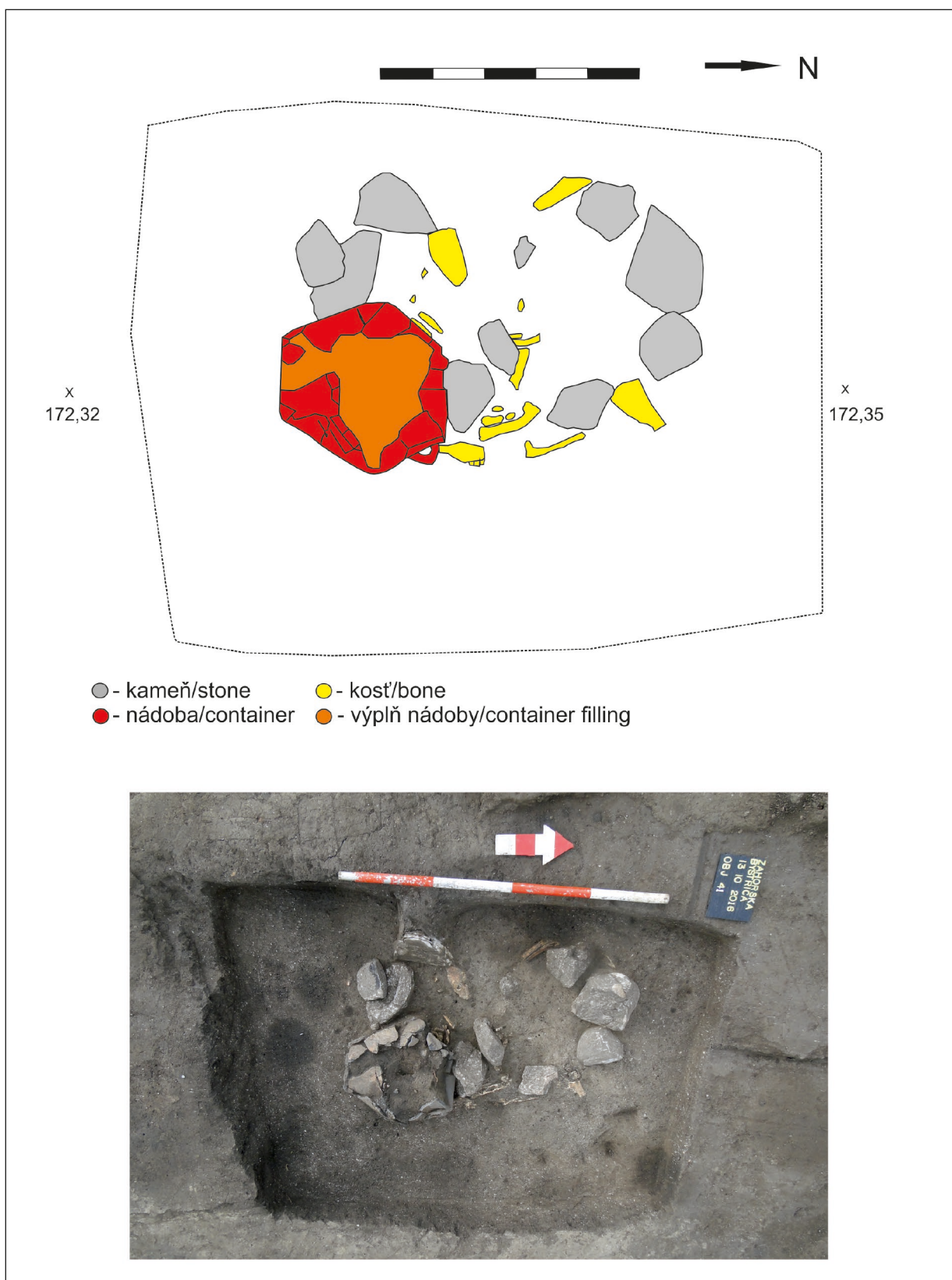
Kosti z obsahu nádoby (obr. 5a)

Obsah nádoby bol preplavený vo flotačnom tanku. Bolo získaných trinásť drobných fragmentov prepálených kostí a malý zlomok lastúry, ktorý tiež prešiel ohňom (obr. 4a). Ide teda o kremáčne zvyšky z pohrebnej hranice. Bieločierne sfarbenie kostí naznačuje, že boli vystavené teplote vyšie 800 °C. Zvyšky kostí sú však príliš fragmen-

tárne na to, aby bolo možné zodpovedne určiť, či išlo o kosti ľudské. Nie je teda možné vyjadriť sa k veku a pohlaviu pochovaného jedinca.

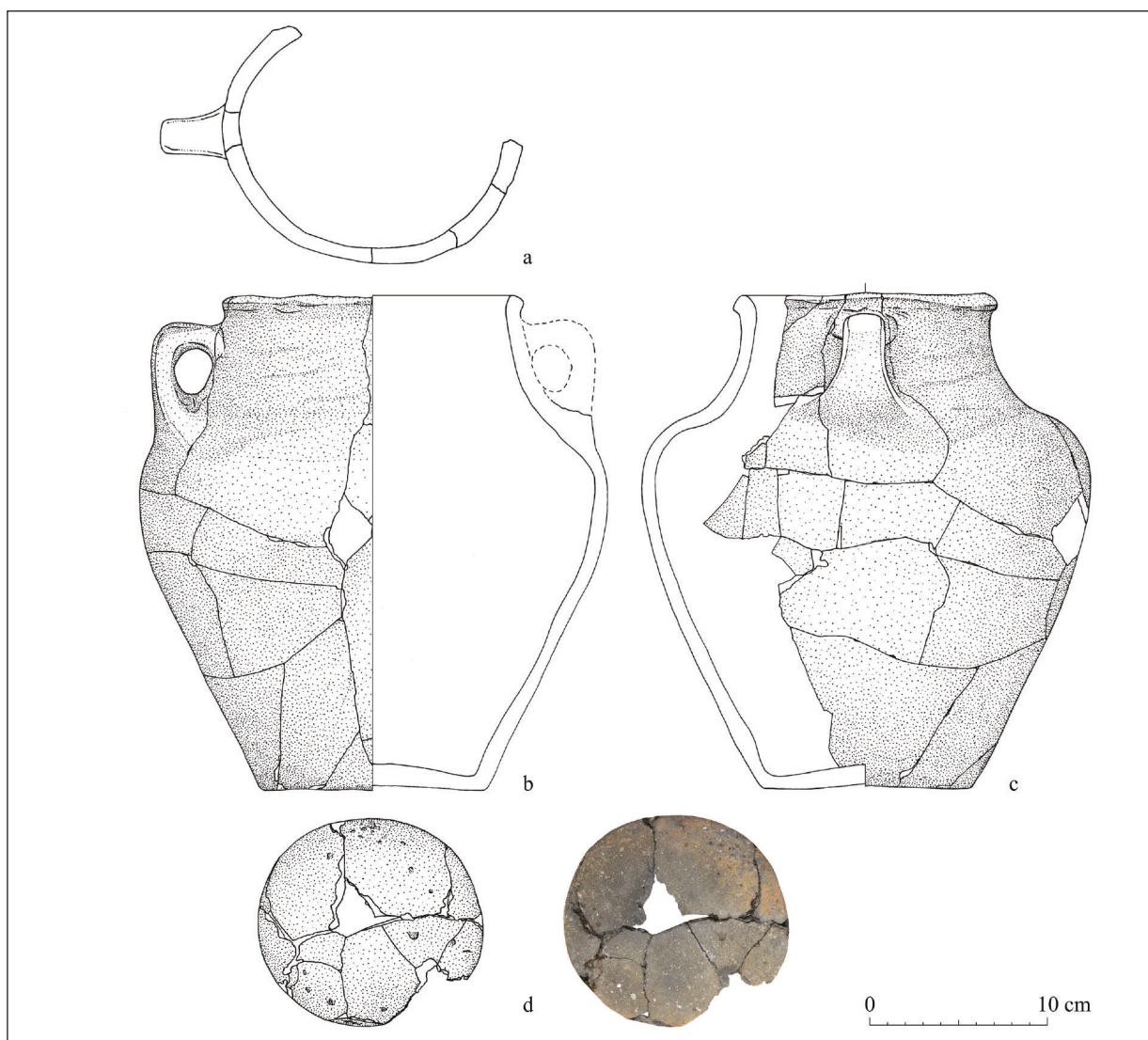
Zvieracie kosti (obr. 5b-f)

Analyzované boli fragmenty i kompletne zvieracie kosti. Niektoré úlomky boli veľmi malé a nebolo možné ich presnejšie určiť. Najlepšie sa zachovala ľavá ramenná kosť v neprirastených proximálnymi epifýzami, úlomky tela a distálneho konca laktovej kosti, telo stavce s neprirastenými apofýzami, zuby – ľavý rezák (I1) a pravý rezák (I2) z čeluste, ľavý rezák (I1) a koreň oč-

Obr. 2. Bratislava-Záhorská Bystrica. Objekt č. 41. Kresbová a fotografická dokumentácia.

Abb. 2. Bratislava-Záhorská Bystrica. Objekt Nr. 41. Zeichnerische und fotografische Dokumentation.

Obr. 3. Bratislava-Záhorská Bystrica. Urna (obj. 41). 1a – pohľad zhora na sploštené ústie nádoby, 1b, 1c – bočný pohľad na urnu, 1d – dno s otvorom po čepelovitom predmete.

Abb. 3. Bratislava-Záhorská Bystrica. Urne (Objekt 41). 1a – Blick vom oben auf die abgeplattete Gefäßmündung, 1b, 1c – Seitenansicht der Urne, 1d – Gefäßboden mit der Öffnung nach einem klingenförmigen Gegenstand.

ného zubu (C), pravé rezáky I1, I2), črenové zuby (P2, P3) a stolička (M3) zo sánky. Zachoval sa i fragment sánky v úrovni zubov P2 a P3 a pravej jarmovej kosti. Ide o zvyšky kostry nedospelého jedinca *Sus scrofa* vo veku okolo troch rokov. Prítomný bol i fragment sánky v úrovni tretej stoličky, ktorý bol robustejší. Patrí ďalšiemu jedincomi, pravdepodobne taktiež *Sus scrofa*. Nie je možné vylúčiť, že by niektoré fragmenty patrili i ďalším jedincom iných zvierat. Druhové určenie bolo hodnotné na základe morfológických znakov jednotlivých kostí a fragmentov (France 2009; Hilson 1986; Kolda 1936).

Vyhodnotenie a datovanie

Nádoby možno zaradiť do typu 1600 podľa E. Droberjara, pričom z hľadiska tektoniky zdieľa aj znaky formy 5200 (Droberjar 1997, 98, 108, Abb. 21, 46), prípade k formám III. skupiny vylčenej V. Varsikom (Varsik 2009, 233, Abb. 14: 8). Tento typ je v literatúre nazývaný ako Henkeltopf alebo Zweihenkeltopf – hrniec s dvomi uchami (Droberjar 1997, 47, 98; Elschek 2017, 140). Definuje ich trojdielne členenie na hrdlo, plecia a telo, ktoré boli doplnené o dve uchá. V stredodunajskej oblasti tieto nádoby poznáme výlučne len zo sídliskových nálezov. Urna z Bra-

Obr. 4. Bratislava-Záhorská Bystrica. Detail otvoru/rezu do dna urny.

Abb. 4. Bratislava-Záhorská Bystrica. Detail der Öffnung/Schnitts in den Urnenboden.

Bratislava-Záhorskej Bystrice predstavuje zatiaľ prvé využitie tohto druhu keramiky na funerálne účely. Najbližšími analógiami z hľadiska tvaru sú nálezy z moravských lokalít Horní Věstonice – objekt 1 a Křepice – zemnica XI, oba datované do stupňa B2, respektíve do prvých dvoch tretín 2. storočia (Droberjar 1997, 251, Taf. 25: 23 a 315, Taf. 89: 7). Príbuzný tvar má tiež fragment zdobenej nádoby z Vlčkoviec, datovaný do 3. tretiny prvého až do prvej polovice 2. storočia (Varsik 2009, 233, Abb: 8). Hrnce s uchami majú mnoho tvarov a variácií, nachádzajú sa medzi nimi typy s uchami vyčnievajúcimi dohora, stlačenými dole, poprípade priliehajúcimi priamo na okraj nádoby ako tomu bolo v prípade nálezu z Bratislavy-Dúbravky, objektu 1/83, datovanému do 1. storočia (Elschek 2017, 175, Taf. 1: 10), poprípade pri náleze z Komořan zo zemnice Z-2, zdobenom na pleciach hrebeňovaním, datovanom do prechodného stupňa B2/C1, respektíve do poslednej tretiny 2. storočia (Droberjar 1997, 259, Taf. 33: 13).

Diskusia

Ku kamennému vencu, o ktorý je opretá urna, nepoznáme analógiu. Môže ísť o unikátny nález, alebo pri výkopových prácach neboli analogické situácie dosiaľ pozorované a dokumentované. Skutočnosť, že ide o úpravu hrobu a nie náhodný jav, podporuje zmes lomových kameňov aj riečnych okruhliakov. Na ploche výskumu takisto

neboli okrem eneolitických trecích kameňov zistené väčšie kamene.

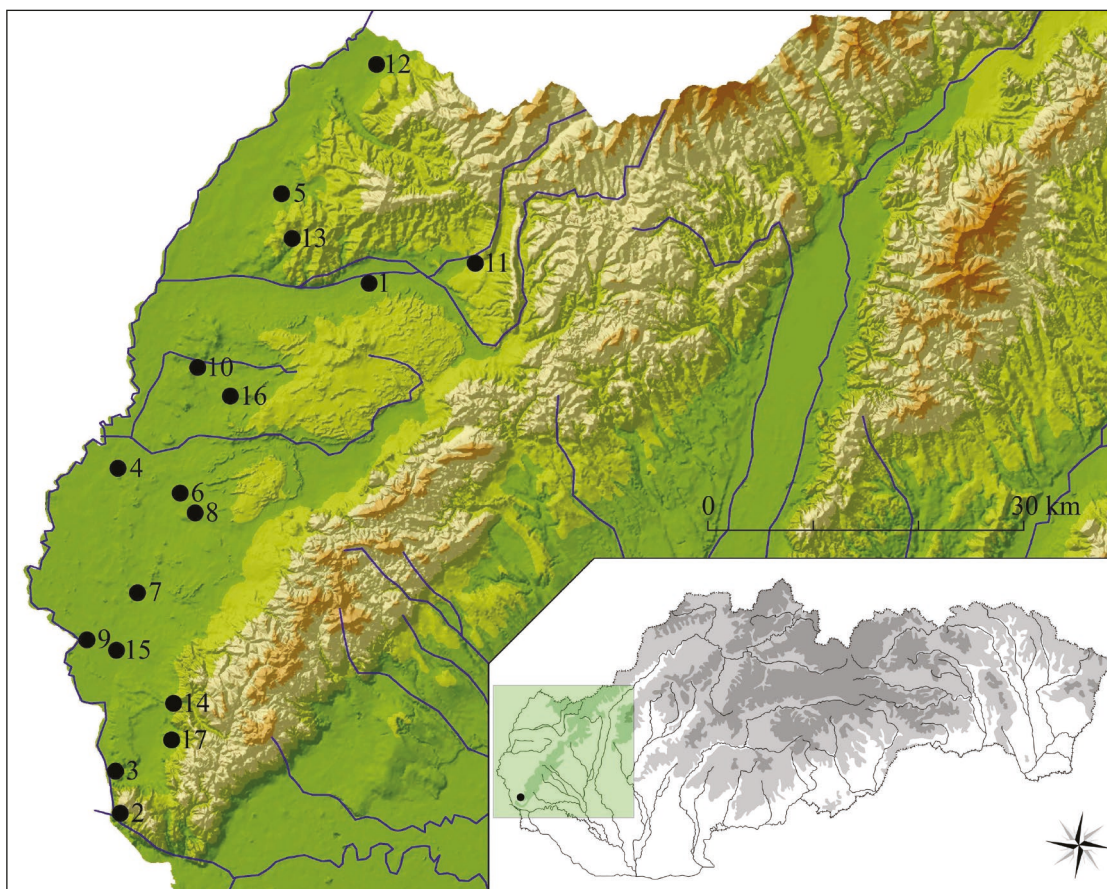
Položenie urny na bok (kvôli tomu, že bola vyrobená sploštená?) a jej orientovanie na sever, kde bolo v germánskej, ale aj väčšine indoeurópskych mytológií situované podsvetie (Puhvel 1997, 254), tiež nie je možné pre nedostatku analógií jednoznačne interpretovať.

V dne urny bol pri jej lepení zaznamenaný otvor s dochovanými rozmermi 35x4 mm (za rekonštrukciu a upozornenie ďakujem R. Čambalovi). Jeho rozmery samozrejme nie sú pôvodné, pretože sa deformovali zmršťovaním hliny počas výpalu. Nezachoval sa kompletný, je však možná jeho rekonštrukcia (obr. 3d) Podľa okraja rezu je zrejme, že vznikol ešte pred výpalom nádoby (obr. 4). Podľa podlhovastého tvaru bolo dno nádoby zrejme prebodnuté čepelovitým predmetom, snáď nožom. Na existenciu tohto prvku, tzv. *Fenstergefäse*, resp. *Fensterurne* na germánskych urnách upozornil už I. Borkovský (Borkovský 1940, 53). Neskôr tri urny s otvormi zistil T. Kolník na germánskom pohrebisku v Očkove. Bádateľ ich dal do kontextu s pohrebnými obradmi (Kolínek 1956, 269). Častejšie je tento zvyk doložený u moravských a českých Germánov (Čižmářová 1989, 73–78; Sakař 1967, 425). Do otvorov boli väčšinou pred vypálením vložené kúsky skla, minerál alebo živica (Hegewisch 2005, 208; Roeder 1929, 149). Predmetná nádoba však bola nájdená bez vložky.

Obr. 5. Bratislava-Záhorská Bystrica. Osteologický materiál z obj. 41. a – prepálené fragmenty kostí, z obsahu urny; b – kosti postkraniálneho skeletu (*Sus scrofa*) - jedinec 1; c – fragment sánky s tretou stoličkou (*Sus scrofa*) – jedinec 2; d – fragmenty lebky, pravdepodobne z oboch jedincov; e – zuby (*Sus scrofa*), pravdepodobne jedinec 1; f – kompletný súbor hodnoteného materiálu.

Abb. 5. Bratislava-Záhorská Bystrica. Osteologisches Material vom Objekt 41. a – verbrannte Knochenbruchstücke vom Urneninhalt; b – Knochen vom postkranialen Skelett (*Sus scrofa*) - Individuum 1; c – Unterkiefer mit dritten Backenzahn (*Sus scrofa*) – Individuum 2; d – Schädelbruchstücke, wahrscheinlich von beiden Individuen; e – Zähne (*Sus scrofa*), wahrscheinlich Individuum 1; f – kompletter Fundkomplex des ausgewerteten Materials.

Obr. 6. Germánske pohrebiská z doby rímskej na Záhorí: 1. Borský Mikuláš, časť Borský Peter, 2. Bratislava-Devín, 3. Bratislava-Devínska Nová Ves, 4. Gajary, 5. Gbely, 6. Kostolište?, 7. Láb, 8. Malacky, 9. Vysoká pri Morave, 10. Sekule, 11. Senica, časť Čáčov, 12. Skalica, 13. Smolinské, 14. Stupava, 15. Zohor, 16. Závod, 17. Bratislava-Záhorská Bystrica (upravené podľa Bazovský et al. 2019).

Abb. 6. Germanische Gräberfelder aus der römischen Kaiserzeit im Záhorie Gebiet: 1. Borský Mikuláš, Ortsteil Borský Peter, 2. Bratislava-Devín, 3. Bratislava-Devínska Nová Ves, 4. Gajary, 5. Gbely, 6. Kostolište?, 7. Láb, 8. Malacky, 9. Vysoká pri Morave, 10. Sekule, 11. Senica, Ortsteil Čáčov, 12. Skalica, 13. Smolinské, 14. Stupava, 15. Zohor, 16. Závod, 17. Bratislava-Záhorská Bystrica (zurechtgemacht nach Bazovský et al. 2019).

V. Sakař hľadá pôvod tejto úpravy keramiky na dolnom Povolží v sarmatských hroboch (Sakař 1967, 425), v dobe rímskej bol však rozšírený predovšetkým na severe Nemecka a príľahlej časti Poľska (Schunke 1998, Abb. 9). Pri interpretácii tohto javu sa bádatelia nezhodujú. Uvažuje sa o praktickom aj o kultovom pozadí ako „otvore pre dušu“ Kritérium môže byť aj existencia výplne alebo len prázdny otvor (Hässler 1991, 381; Kolník 1956, 269; Sakař 1967, 428, 429; Schunke 1998, 140).

Záver

Nález žiarového hrobu zo Záhorskej Bystrice dopĺňa naše znalosti o osídlení dolného Záhoria v dobe rímskej (obr. 6; Bazovský et al. 2019). Funerálne nálezy z tejto oblasti sú dosť časté a hodnotený hrob je ďalším dokladom hustoty vtedajšieho osídlenia. Analýza zvieracích kostí, ktoré pôvodne tvorili hrobovú potravinovú prílohu, alebo zvyšok pohrebnej hostiny (?) dopĺňajú informácie o dobovom stravovaní. Otvor

v dne urny, súvisiaci s prepichnutím dna je dosiaľ na slovenskom území málo frekventovanou funerálnou praktikou Germánov. Rovnako málo frekventovaný je kamenný veniec. Vzhľadom na chýbajúce bližšie datovateľné milodary v hrovej výbave a široké rozpätie výskytu týchto nádob, je možné ju zaradiť len zhruba a to do 2. storočia, respektíve do stupňov B2 až B2/C1.

Literatúra

- Bazovský et al. 2019* – I. Bazovský/R. Čambal/K. Hladíková/J. Rajtár: Nové funerálne nálezy z doby rímskej zo Závodu (predbežná správa). Zborník SNM Archeológia 29, 2019, 263–268.
- Borkovský 1940* – I. Borkovský: Staroslovanská keramika ve střední Evropě. Praha 1940.
- Čižmářová 1989* – J. Čižmářová: Neue römerzeitliche Funde von Fensterurnen im Mähren. Časopis Moravského muzea, Vědy společenské 74, 1989, 73–76.
- Droberjar 1997* – E. Droberjar. Studien zu den germanischen Siedlungen. Der älteren römischen Kaiserzeit in Mähren. Praha 1997.
- Elschek 2017* – K. Elschek: Bratislava-Dúbravka im 1. bis 4. Jahrhundert n. Chr. Germanischer Fürstensitz mit römischen Bauten und die germanische Besiedlung. Nitra 2017.
- France 2009* – D. L. France: Human and nonhuman bone identification. A color atlas. Boca Raton 2009.
- Hegewisch 2005* – M. Hegewisch: Germanische Adaptionen römischer Importgefäße. Bericht der Römisch-Germanischen Kommission 86, 2005, 197–348.
- Hilson 1986* – S. Hilson: Mammal Bones and Teeth: An Introductory Guide to Methods of Identification. London 1986.
- Häßler 1991* – H.-J. Häßler: Fenstergefäße. In: Reallexikon der germanischen Altertumskunde. Band 7, Lieferung 3/4. Berlin – New York 1991, 376–382.
- Jelínek v tlači* – P. Jelínek: Záchranný výskum v Bratislave, Záhorskej Bystrici. V tlači.
- Kolda 1936* – J. Kolda: Srovnávací anatomie zvířat domácích se zřetelem k anatomii člověka. I. část obecná. Nauka o kostech a chrupkách. Brno 1936.
- Kolník 1956* – T. Kolník: Popolnicové pohrebisko z mladšej doby rímskej a počiatku sťahovania národov v Očkove pri Piešťanoch (Výskum 1953 a 1955). Slovenská archeológia 4, 1956, 233–300.
- Puhvel 1997* – J. Puhvel: Srovnávací mythologie. Praha 1997.
- Roeder 1929* – F. Roeder: Die sächsischen Fenstergefäße der Völkerwanderungszeit. Bericht der Römisch-Germanischen Kommission 1929, 149–187.
- Sakař 1967* – V. Sakař: Nádobys vloženými okénky v Římany neobsazené střední a východní Evropě. Památky archeologické 58, 1967, 416–432.
- Schunke 1998* – T. Schunke: Gräber des 4. und 5. Jahrhundert aus Coswig, Ldkr. Anhalt-Zerbst. Jahresschrift für mitteldeutsche Vorgeschichte 80, 1998, 119–164.
- Varsík 2009* – V. Varsík: Zur Datierung der älterkaiserzeitlichen Siedlungen in der Südwestslowakei. In.: V. Salač / Jan Bemann (Eds.): Mitteleuropa zur Zeit Marbods. Praha – Bonn 2009, 217–237.
- Varsík 2011* – V. Varsík: Germánske osídlenie na východnom predpolí Bratislavy. Sídlišká z doby rímskej v Bratislave-Trnávke a okolí. Nitra 2011.

**GERMANISCHES GRAB
AUS BRATISLAVA-ZÁHORSKÁ BYSTRICA**

**PAVOL JELÍNEK – GERHARD PASTIRČÁK –
MICHAELA DÖRNHÖFEROVÁ – RADOSLAV BEŇUŠ**

Während der Rettungsgrabung wurde ein einzelnes Urnengrab untersucht, zur Seite gestellt, mit der Mündung zu einem Steinkranz gerichtet. Ringsum waren Schweinsknochen verstreut. Vom Urneninhalt stammen dreizehn stark verbrannte Knochen und ein Muschelbruchstück. Als Urne diente ein Zweihenkeltopf, der schon während des Ausbrennens zusammengedrückt

war. In den Urnenboden war vor dem Ausbrennen eine Öffnung mit einem klingenförmigen Gegenstand (Messer?) durchgestoßen. Betreffs fehlender näher datierbarer Grabbeigaben und die breite Vorkommensspanne dieser Gefäße, kann man das Grab etwa ins 2. Jh. einreihen, bzw. in die Stufen B2 bis B2/C1.

*Mgr. Pavol Jelínek, PhD.
Slovenské národné múzeum-Archeologické múzeum
Žižkova 12
P.O.BOX 13
810 06 Bratislava
Slovenská republika
pavol.jelinek@gmail.com*

*Mgr. Gerhard Pastirčák
Archäologie-Zentrum
Nornheimerstraße 2
893 12 Günzburg
Bundesrepublik Deutschland
gerhard.pastircak@gmail.com*

*RNDr. Michaela Dörnhöferová, PhD.
Katedra antropológie
PriF UK Bratislava
Ilkovičova 6
842 15 Bratislava
Slovenská republika
michaela.dornhoferova@uniba.sk*

*Doc. RNDr. Radoslav Beňuš, PhD.
Katedra antropológie
PriF UK Bratislava
Ilkovičova 6
842 15 Bratislava
Slovenská republika
radoslav.benus@uniba.sk*